

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 вносять:

на півний рік 5.р. — кр.
 " пів року 2.50 "
 " чверть року 1.25 "
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків

Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пандіного
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горвица,
 ул. гошовна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі доноси адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Бесіда посла Юліана Романчука

виголошена в палаті послів ради державної при дебаті бюджетовій дня 18. н. ст. падолиста с. р.

Висока палато!

Коли я вчера і позавчера прислухував ся неодній річі, проголошеній в сій палаті, зродилось в мені чувство благородної зависти. Заступники різнородних народів і сторонництв виявляли жалі свої, жадани і бажани. І всякий, познакомлений більше або менше з положенем тих народів або сторонництв, мусів їм признати більше або менше право до того. Коли ж я їх положене порівняв з обставинами нашого народу, то мені мимоволі насунулась думка: ах, як щасливі суть ті, котрі тут приходять з такими жалями і з такими жаданнями! Не говорю, панове, сего, щоби ваші голоси обесилити, а лиш аби мій голос тут загомоцив сильніише.

Досить одного приміру. Один чеський посол жалував ся на мале, невідповідне заступництво чеського народу. Він цілком в праві. При 353 послах на 24 мільонів жителів припадає пересічно один посол на 68.000 жителів. Отже Чехи повинні мати 80 послів, а вони мають лише 67. У них припадає один посол на 81.000 мешканців і вони під сим взглядом находять ся в некористнійшому положеню не лише в порівняню з Німцями, Італіянами, Поляками, але й з Волохами, Сербо-Хорватами та Словінцями. А мимо того, о скільки вони щасливі від Русинів! Ми посідаємо на 3,100.000 жителів лише 8 послів.

У нас отже припадає один заступник на 387.000 жителів. (Слухайте! слухайте!) Правда, дає нам наша ординація виборча можливість вибрати 17 послів, але і в тім случаю припадав би один посол на 182.000 жителів. Ми отже находимось в чотирократно гіршім положеню ніж Німці та Італіяни, а півчетверта раза гіршім ніж Волохи. Але навіть то, що нам дає скупа ординація виборча, забирає нам спосіб переводження виборів. Ми, як в Галичині так і на Буковині, обмежені лиш на села. Хоч і як дуже в послідних трицяти літах, іменно в Галичині, у нашого народу самосвідомість національна скріпила ся і просвіта піднесла ся, то супротив становища, яке правительство против нас звичайно займає при виборах, і супротив других чинників виступаючих при виборах против нас, ми єсьмо так само безсильні, як, приміром сказавши, на Угорщині 2 1/2 мільона Волохів або 2 мільони Словаків.

З того одного лиха пливають другі. Наколи-б була у нас справедлива ординація виборча і переводилась справедливо, ми Русини мали би в сій високій палаті 45 заступників (Слухайте! — на правниці), а тогди інакше мусіли би уважати наші права і потреби (Так єсть! — з правниці). При нинішнім же, нашім так малім числі не єсьмо навіть в можности власними силами поставити інтерпелацию або внесення і через то єсьмо здані на добру волю других сторонництв.

Коли так ординація виборча зменшила число належачих ся нашому народови заступників майже о третину, а потім несправедливі вибори покривджують сю третину більше як до половини, — тут обходять ся з нами відповідно

до малого числа парламентарних заступників. Ні; того ще не досить! До тої подвійної кривди приходить ще й третє: з нами іменно обходять ся тут навіть гірше. Межи осьмома народами австрійськими єсть ще один нарід, котрий в сій високій палаті має менше своїх послів, ніж наш нарід, — то Волохи. Вони мають лише 4 послів, — ми 8. Але не думайте, панове, що Волохам задля того діє ся кривда. У них єсть лиш 4 послів, бо вони числять ледви 209.000 мешканців, т. є. п'ятнадцяту частину народу руского. Коли-б нас мірено їх мірою, то ми мусіли би тут мати не 8, але 59 послів, т. є. більше ніж має членів н. пр. клуб польський. Але хоч ми все таки маємо в двоє більше послів ніж Волохи, мимо того наші потреби і інтереси, ані на половину не находять того уважлення, що їх. Ми вгляді послідні в Австрії.

Як би ми хотіли виводити всі наші жалі, то справді не стало-б нам часу виговорити, а вам, панове, терпеливості вислухати. В національнім і політичнім, в культурнім і економічнім взгляді — всюди ми уопліджені і покривдені. Ми розмірно за мало жалуємось, але про нас можна сказати з римським оратором: „dum tacent, clamant“ [коли мовчать, то парикають]. З того, що я сказав про наше заступництво парламентарне, можете судити і о проім. А о матеріальнім стані народу нашого, іменно селянства, можете витворити собі понятє з того, що наш селянин громадно покидає свою — як один польський посол виразив ся в соймі. — майже батвохвальчо шановану і улюблену батьківщину і виландрує з краю конституційної свободи і національної та релігійної рівноправности — в

Від Севостополя до Золотоноші.

(Подорож).
 III.

В середу на страстнім тижни я був уже в ріднім селі. В протигу шести років, в котрі я не був на Україні, село зовсім перемінилось, воно здалось мені немов чуже, незнайома мною. Хатки, клуні і инша будівля, що стояли колись рівно, як москалі, тепер похилились і поприсїдали до землі. На токах, де перш стояли стоги немолоченого хліба та здоровенні ожереди солом, тепер де-не-де маячав оберемою перетертих молотілкою збоїн, взятих на топливо у поміщика за видробітки. Сумний стан рідного села та худі, почорнілі лиця селян зробили на мене вельми тяжкий вплив.

Радісний настрої давних споминів про життя селян на Україні згинув, як сніг від сонця. І дійсно, як роздивив ся, то селяниці не живе, а пидіє. Злиденні економічні обставини та не нормальність народної просвіти здеморалізували селян до неможливости. А через се повстала між народом і сельскою інтелігенцією страшна, непроходима пронасть. Нарід не діємає віри ні попам, ні панам, ні учителям, ні навіть старшинам, а сі, в свою чергу, з погордою відносять ся, — як вони кажуть — до „небразованого мужича“.

Багато-б можна привести фактів, ілюструючих відносини „інтелігентів“ до „мужика, але я певен, що не дістало-б місця і у великій щоденній часописі, а в тижневій і доготи. Розкажу де кілька епізодів, бувших в селі за час мого гостювання.

Як звістно, скільки вже років наші (російські) часописи толкують про „штунду“ в південних губернях: розбирають, що воно за „секта“, відкіля взяла ся і хто тут винуватий, та всі, в один голос, винуватий Німців. Може й правда, що „штунда“ пішла від Німців, але ж за те, що вона так розрослась, винуваті наші духовні пастирі-попи, котрі більше турбують ся про свої кишкени, ніж про духовий розвій своєї пастви. Попи на Україні, за малою винімою, не сповняють своїх прямих обовязків духовного отця і проповідра темних мас народа до порозуміння істини православної релігії, а являють ся простими „службистами“, відбуваючими „язьонну повинність“. Досить сказати те, що, крім неприемних відносин до народа в життю суспільнім, вони в протиг цілого року читають проповіді тільки в ті дні, в котрі „предписано“ Синодом. І як же вони читають! Треба бути свідком таких проповідів, чути їх своїми ухами, щоб узвити собі ту користь, котру приносять попи своїми проповідями. Перш всього — проповіді читають ся з книжок, ни

санх не є понятиливою для народа (по виразу понів художественною) мовою, а друге — читають попи — як що можна так сказати — без душі, не думаючи про те, щоб їх слово запало в душу слухачів і принесло хоч калельну частину користі.

Я сам був свідком такої проповіді при вносі, плацаниці у великодну п'ятницю. Коли-ж, як не в сей сумовитий час, перед образом страждавшого за весь мир, можна сказати слово правди і любови повагом, просто і понятно. Мабуть зовсім не до того було отцю духовному, бо він обійшов три рази кругом церкви плацаницю і полжвивши її на гробниці, став читати молитву, а скінчивши читання молитви, взяв розгорнену диком книгу „Провідей“ і, не переводячи духу, тим же голосом і так же скоро як молитву, почав читати проповідь. Я нарочито придивляв ся до слухачів, набагаючи, який то вплив має проповідь на селян. Божусь Богом, що, крім де кількох дуже вже письменних людей, селяни і не помічали, що читаєть ся проповідь, а не молитва. Се видно було і по виразу лиц слухачів і потому, що селяни за весь час читання проповіді хрестились, становились на коліна і били поклони. А пастирь духовний страшенно поспішав ся читати, зоставляючись тільки на хвилину, щоб перекинути листки та поглянути, чи далеко ще вінетка, показуюча кінець проповіді... Так

край абсолютизму і національної та релігійної нетерпимості.

Яквись час могло здавати ся, що і для нас наступлять ліпші дні. В останніх літах правительств очевидно признало наше нужденне положення і обіцяло нам его поправити. Але здається, що тут з нами постунали подібно, як учений лікар з Тиртафуера з Санхом Пансою підчас его намісництва на острові Баратарія. Той іменно казав заставити стл многими добримі стравами, але скоро голодний намісник по них сягнув, лікар дотикав своєю паличкою одну судину по другій і казав скоро забирати, так що той бідняги мусів свій голод заспокоїти сухим хлібом, і то лиш дуже скупо.

Тим не хочу я перечити, що деякі потреби і бажання Русинів, особливо на полі шкільництва, були в останнім році сповнені, або близькі вже до сповнення. Але поминувши то, що вони становлять лиш мінімальну частку наших так довго нам здержуваних прав, поминувши се, що тим лиш малу частку наших оправданих ожидань сповнено, поминувши далше й се, що спосіб переведення часом значно вменшує вартість одержаного, — загальне положення Русинів не поправило ся від того. Іменно системи томлення Русинів, що загніздила ся від довгих літ, доси ще не усунено. При виборах навіть громадських і повитових репрезентацій, при полагоджуванню руских подань в урядах і судах, взагалі в річах язика, як не менше в річах церковної рівноправності, при обсаді місць і в багато-багато інших випадках постунають органи правительственні все ще так, як коли-б вони в Русинах виділи не вірних і рівноправних горожан, але небезпечних і шкідливих ворогів правительств, ба навіть держави, або що найменше низших підданих другої ранги. Таке поступоване не тільки не причиняє ся до вдоволення з поодиноких дійсних концесій, але радше викликає огірчене, а то тим більше, що в Русинах збуджено надії, в котрих вони, бодай доси, видять себе обманеними.

Тото поведене правительств взагалі тяжко зрозуміти. З одного боку здається, що воно сповняє бажання Русинів; з другого боку воно позбавляє себе само оwoчів своїх добрих учнів. Очевидна річ, що воно все ще не видить повної серйозності і ваги руского питання, що воно се питання уважає дрібницею, коли так від

нехочу его трактує і думає, що зможе розв'язати его навіть не половинними, але, так сказати-б четвертинними средствами.

Питане руске не єсть галицьким або буковинським питанням, воно єсть важним австрійським державним питанням. Русини належать до чотирох більших народів Австрії і займають що до числа, як між вісьмома головними народами Австрії, так і між дев'ятьома головними народами цілої держави — четверте місце. Але вони мають ще більше значення задля свого географічного положення і свого етнографічного становища. Вони творять з Русинами або Малороссами полуднево-західної Росії граничну полосу між всхідною а західною Європою і мешкають на великій шляху народів Входу. Отже як колись були вони виставлені на всякі напади вандрівних, заборчих і розбійничих народів, так може призначений їх край і в будущині на театр великої європейської війни, і власне всхідна Галичина і Буковина стоїть перед ворожим нападом безоборона, і як се було вказано сего року в угорській делегації. Етнографічно-ж суть вони справді 20-мільоновим народом спорідненим з Москалями і з Поляками, але від обох цілком відрубним. Вони отже що до числа — другий нарід славянський а шестий європейський. Як в Галичині заховали вони свою самостійність супротив Поляків [а на Буковині супроти Волохів — Ред.] так старають ся заховати єї також в Росії супротив Москалів, хоч там дійсно небезпечність винародовлення для них єсть більша, бо мають з Москалями спільну віру, а прочі національні їх прикмети і мова їх єсть ще в незрівняно більшій мірі обмежена, як навіть польська.

Ті обставини нехай правительствозвзьме собі до серця а при тім нехай воно, як також проводники польского народу, ще одно розважать: У Русинів галицьких а тим більше у буковинських і угорських покінчене своєї народности бодай взагалі взявши, в користь польської уже неможливе, в користь же московської така можливість ще не цілком виключена, і вона тим більша, чим більше утрудняє ся Русинам підняти ся культурно, економічно і політично та розвиватись яко самостійна політична індивідуальність. Тож обачне австрійське правительств повинно би се піднесене і розвиток Русинів просто в інтересі держави підпомагати і всякими

до розпорядимости держави стоячими средствами підпирати.

Також і сеї важної обставини нехай правительствозвзьме з уваги. Русини суть чинником, на котрий держава може спустити ся безумовно і у всяких нагодах. Доказує се не лиш наша ціла мнучність, наша майже пословична вірність, але се й вказують нам наші інтереси безусловно також на будучність. Во о устроєнню власної рускої держави Русини, стративши вже від півшеста століть своє державне існуванє, зовсім не можуть думати, а австрійські Русини хоч би прийшли в таке положенє, що мали би до вибору — прилучити ся, після своєї волі, до котроїсь із найблизших сусідних держав, то мусіли би з конечности рішитись лиш за Австрією, в котрій одній дана їм можливість заховати і розвивати свою народність, свої національні прикмети і самостійність. Яку-ж вартість мусить мати для держави такий безусловно вірний нарід, сего не треба й пояснити.

За причину поступованя правительствозвзьмає ся супротив Русинів подає ся звичайно конечність огляду на інтереси Поляків [а на Буковині на інтереси Волохів — Ред.] Але ся причина не видержує критики. Бо по перше, теперішнє правительствозвзьмає себе правительством партійним, а впрочім в конституційній державі, в котрій рівноправність заборучена основними законами державними, не повинен бути ніякий нарід протегований в некористь другого або уполісуджуванний в его користь. З другого-ж боку Русини цілком не виступають против оправданих інтересів Поляків [а на Буковині против оправданих інтересів Волохів — Ред.]

Так отже для поведеня правительствозвзьмає ся лиш таке поясненє, що воно не досить обізнане з нашими обставинами, котрі справді труднійше порозуміти, як інші. Спосіб на се був би, если би покликано Русина до ради корони для береженя інтересів руского народу, так само, як Поляки і Німці-ліберали мають міністра для береженя їх інтересів. Если для Поляків, — хоч вони мають подавляючу більшість в галицькій соймі, численний клуб посольський в раді державній, котрий тут фактично грає першу роль, всіх шефів галицьких властей краєвих, намісника, совітників двору і шефів секційних по міністерствах, — если для

се не відбуток „казноної повинности“?! І чи можна-ж такими проповідями задовольнити духовні потреби народа! Як же тут забудитись людині в густому лісі своєї темноти, коли він не має певного повода таря, котрий би вів на прямиї шлях. Нарід мимоволі збивається на те на ту стежку, котрою слід би йти і винуватити его за се не можна: він шукав „правди“ і „істини“ і, не находячи сего скарбу ні в „словах“, ні „на ділі“ у своїх духовних проводирів, обертається до „штунди“, котра єму здається, найблизше підходить до его духовних потреб. Причиною ширеня „штунди“ можна признати ще й те, що війники наших попів з суспільного життя зовсім не в'язують ся з їх духовним саном, через віщо вони теряють в очах народа всяку шанобу і повагу. Нарід се такий чуткий барометер, що з ним треба обходитись з великою острогою, а найпаче духовенству. Прихожани хотять бачити в своєму „батюшці“ верх чесноти, правди і безкористі і раз, хто з попів звернув з сего шляху, той не має ніякісенького впливу на свою паству.

Мені самому доводилось чути від селян такі речі: „бач, як наказує людині, а сам що витворює!“... Доконче, не діло вмінуватись в приватну жизнь людини, хто-б вона не була, але що-ж ви зробите з народом.

Та треба сказати правду, що не можна й одитись з поглядом народа на попів, бо

вони і геть то вже не шапують свого сану. Я був свідком такої сцени. В провідну неділю наші селяни, кождорічно, служать на кладовищі громадску панакхиду і для того з кожної хати приносять „мисочку“. („Мисочка“ значить — чотири шпичичні палички, стаяні межу і пів хунга воску, над котрими молять ся батюшка за померших, ще й 10 кр. грішми).

Так от сими то „мисочками“ ділять ся проміж себе поп, дяк і паламар; такий розділ був і в згаданий мною день. Трьома, чи чотирма підводами привезений був „дохід“ до батюшки на двір. Не можна розказати, до якого комізму доходять „служителі церкви при розділі сего „доходу“!

Перше всього соргують буханці: „білі“ — до білих, „середні“ — до середних, а „чорні“ теж особію. Потім слідеують, щоб кождому дісталось одинаково, як „білих“, так „середних“ і „чорних“, в противнім случаю може вийте спірка. Кажу „може вийти спірка“ не безпідставно, бо як раз і зчинилась вона в нашім селі в провідну неділю.

Треба зауважати, що при розділі „доходів“ не малу роль грає „попада“. От і тут попада відкидала буханці на три куки, (дві собі, а третю дякови з паламарьом). При самім кінці розділу паламар примітив, що матушка бере собі „білі“, а їм відкидає „чорні“.

— О, ні, матушко, так не годить ся, —

сказав паламар, — треба робити по правді, та давай брати і собі „білі“.

— Пішов вон, негіпахо! Коли залив очи, то мовчи, крикнула матушка.

— Я хоч і випив трохи, але бачу, що ви тулите до себе мазаним... Так негодить ся...

Тут матушка почала кричати і геть то вже; вмінав ся й батюшка, а паламар уже й „лихословити“ почав: беріть, ненажерливі!... Вам все мало!...

Підняв ся страшений галас; людин до попових воріт поназходило, неначе на базар.

— Чого ви на него дивитесь — сказав батюшка — викинуть его за ворота.

Тут підскочили два поповичі, семинаристи (один уже скінчив), взяли раба божого паламара і викинули за ворота, а він пручається та лає всіх на чім світ стоїть. Регочуть ся люди, киваючи головами: от нарід! і тут не помирились!

Як вам здається, панове: гарний привід дають народови его найблизші „наставники“ і „проводирі“?!

А що в погоні за баринами, то селянські батюшки і матушки доходять до посліднього крмарства. Чим же, як не крмарством можна пояснити такі факти?

Назбираючи від принесених прихожанами „мисочок“ масу печеного хліба (в нашім селі більш 1500 хат, від кожної по 4 палички), ріжуть на шматочки, сушать сухарі і продають

них крім всего того устанавлено ще власного міністра, то тим вичерпнішим мусить бути такий міністер для Русинів, котрі нічого з того всего не мають. І для правительства повинно бути пожадано, щоб воно мало серед себе чоловіка, котрий би его інформував про настрій, обставини і потреби руского народу, а при тім також міг успокоюючо впливати на нарід.

Впрочім чи правительство власне такий чи який инший спосіб до розвизання руского питання вибере, — се річ чисто тактична. Але-ж, здається, вже дійсно крайній час — серіозно приступити до того розвизання. Русини на всякий спосіб не перестануть встоюватись і боротись за свої національні і політичні права, за свої культурні потреби та за матеріальне добро народу; і від того не дадуть ся здержати ні добримі ні злим середствами. Поступаючи в той спосіб і йдучи безпощадно до своєї цілі, ділають вони не лише для власного добра, але також в користь і для добра Австрії. (Славно! славно!)

ПРОМОВА

посла проф. Єрофтея Пігуляка, виголошена в соймовій палаті на засіданню з дня 29.

н. ст. вересня.

(Після стенографічного протоколу).

Висока палато!

Я не був приготований сьогодні говорити, а коли тепер говорю, то се лиш тому, аби відповісти послови сучасного повіту на деякі слова в его промові, які мені не дозволяють мовчати. Він підніс, що Волохи і Русини проживали до тепер в мирі і згоді, і що й на далі могли би так само в мирі і згоді жити, позаяк їх виже до спільного мирного життя православна церква. Я мушу до сего примітити, що при таких мирних житю, в яким оба сі народи проживали до тепер, лише Волохи мали свій рахунок, а Русини ледви що дихають в таким мирі. Можна-ж тут говорити о мирі і згоді межі нами до тепер, а ще на полі церковнім? Та-ж на тім полі ми стоїмо як найгірше, особливо теперішня старшина церковна становить той чинник, що цілою силою не допускає до того миру. Тому цілком неможливо, церкву під такими для нас невідрадиними відносинами за средство уважати, яке би нас спону-

кувало в мирі і в згоді жити, бо наше положення в тім взгляді вже таке зле, що гірше не може й бути. Русини вже не раз протестували на против такого сумного положення, не раз просили, плакали о поміч, ми просили в Відні і тут, ми просим й тепер, радуйте нас, допоможіть нам; но на пусто!

Мої панове! Коли то маєм за згоду і за мирне жите уважати, яке нам Русинам тепер наша церква уможливає з Волохами, то се дуже дивне поняття о мирнім житю. Таже ми зносим з болем серця таку кривду, як приміром, що рускі громади дістають таких священників, що не уміють людям „отченаш“ проказати.

Против такого безправства протестували цілі громади, вони удавали ся до Відня і сюда, і нас і їх запевнювано, що буде дліше, але з жалем серця мушу сказати, що ті запевнення не здійснили ся, нам не лише не поліщило, але ще гірше стало, ми надем в ще гіршу пропасть. Лише одна надія, що може таки настануть відрадніші відносини, держить нас тепер! Як виглядає, мої панове, в нашій консисторії? Сидить там хоч один Русин, котрий би міг заступати інтереса прарославних Русинів? (Владика Морар-Андриєвич показує на посла Цуркана і каже: тут він! се брехня! Ва правда!)

Маршалок краю: Прошу в соймі не уживати таких слів.

Посол Пігуляк (продовжає): В цілх Чернівцях нема одного руского православного пароха, лише один однісінський сотрудник дістав тут в новітнім часі місце. Прошу мені в Чернівцях одну церкву показати, де відправляється ся по церковно-славянськи? Ми, Русини, не можемо навіть в церкві ніколи почути гимн народний за здорове Его Величества цїсаря! (слухайте!) Я не чув ще приміром ніколи на 4. жовтня, на іменни Его Величества, співати гимн народний й по руски. Приходить вже до розуки, і не диво, що Русини вже покидають рідний край і вивандровують в чужину. (Посол бр. Мустаца: так, так, вивандруйте лише!) Се іменно і є, чого Ви собі бажаєте і всіма средствами хочете досягнути, щоби ми вивандровували. Се мир правдивий! до сего Ви нам даєте помічну руку! Я протестую против такого миру! Я подаю радо руку до згоди, і ніхто не може мені закинути, що би я хоч одним словом коли в сій високій палаті, зачерез цілі 2 роки мого посольства хотів сколотити або сколотити мир і згоду. Я лише сказав і тепер кажу, що не повинно так далі бути, як до тепер було, коли бажаєм собі миру. Але-ж так й не може далі бути! (Цілком справедливо!)

тим же прихожанам, що приносили „мисочки“ за страшенно дорогу ціну. Я сам бачив, як приходило одного дня чоловік десять з мішечками за сухарями.

— Що чому у вас мірочка сухарів? питають сіромн.

— Та що вже з вас і брати, — каже матушка. За лишниченькі 60 к., а за житні 40 к.; на „одрияд“ півтора мітка і міток, а на відробіток — три і два дни косити...

Правда, по крамарски дируть!?

А то був я в гостях у попа таки-ж, тільки в другому селі. Сидимо, балакаємо, коли ось приходять чоловік, так років за сорок.

— До ващої милости — каже — батюшко: знайшов собі дружину, чи не можна-б у неділю звінчати.

— Чому не можна? принось „червоненьку“ (10 р.) і ділу кінець, а тобі вінець, — підшучував батюшка.

— Ох, батюшечко, де ту „червоненьку“ взяти: ви-ж самі знаєте, що в мене шестеро дітей, а хліба — ні крихти.

— А нащо-ж ти жениш ся?

Щоб було кому дітий доглядати, то я може хоч на харч заробив би.

— Бач який, бере собі молоду жінку, а за вінчання платити не хоче. Ну останне мое слово: вісім карбованців, а більше і балакати не буду.

Просив, просив чоловік, а батюшка не вважав і карбів.

— Ну, коли так, то я буду жити і не в інчачий. Де-ж мені в Бога, взяти тих грошей: у мене не тільки восьмі карбованців, а й восьмидесяти коп. не має, — сказав засмучений бідолаха і пішов з хати.

Я поїхав до дому і не знаю, чим діло скінчилось.

А коли-б ви спитали: чи й справді бідкається ся іпн в грошах, то сміло одвічу: ні Сей батюшка має „собственной“ землі десятин 200, дім, огород і чи мале хозяйство, а ему вже за 60 років і дітей не має.

О таких то я зустрів на Україні „духовних пастири“: якже тут не ширитись „штунді“?!

Факти, панове читачі, далєб і факти!

Натякнувши де-що про попів, треба сказати де кілька слів і про поповичів. Про сих ostatnich не слід би, як кажуть, і языка чесати, як би вони були тільки поповичі, а то з них незабаром будуть попи, духовні пастирі і просвітителі темного хлібороба. Та й тепер чимало є таких, котрі на порозі своєї духовної діяльності „подвизають ся“ на ниві народної просвіти, служать учителями по сільських школах.

Буковинські товариства рускі.

Як доповнене справозданя загальних зборів товариства „Руский Народний Дім“ подаємо нашим читателям до відомости ухвали рішення виділового засіданя, затверженого загальними зборами сего товариства з дня 14. листопада 1892, що до виключеня з сего товариства пп. Івана Тиміньського і др. Василя Воляна.

І. Ухвала дотична Івана Тиміньського: Виділ товариства „Руский Народний Дім“ в Чернівцях рішив на засіданню з дня 10. с. м. виключити Вас на підставі § 11 б ст. з членів товариства. Причини сего рішення такі: В своїй промові на засіданню краевого сойму з дня 29. вересня с. р. виступили Ви ворожо против рускої народности і против руских товариств. В сій промові розриваєте Ви руский нарід на „галицьких зяйлів“ і автохтонну Русь буковинську, чим хочете викликати незгоду між Русинами, пускаючи брата на брата і вбиваючи клин в однодільне руске тіло і намагаєте ся тим способом знищити руску народність. Руским же товариствам, а тим самим і товариству „Руский Народний Дім“ нанесли Ви тим велику шкоду, що в незгідний з правдою спосіб представили їх діяльність, подаючи, будьтоби там „галицькі заїди“ тероризували автохтонних буковинських Русинів. Крім того Ваше поступоване яко руского посла в загалі нанесло як найбільший удар рускому народови тому, що Ви перший розбили руский клуб і унеможливили згідне поступоване всіх руских послів, а прилучили ся з чисто особистих взглядів до партії, котра досі все і всюди виступала і тепер виступає як найбільше ворожо против рускої народности, а тим самим здали Ви сій партії на ласку і пеласку інтереса руского народу, чим допустили ся Ви зради на своїм ріднім народі. Сі всі Ваші поступки знаменують провинну предвиджену в § 11 б ст. товариства „Руский Народний Дім“. А що се стало ся прилюдно, а до того на так поважнім місци і зачерез те нанесло матеріальним і моральним інтересам Русинів на Буковині на довгий час діткливо шкоду, то виділ товариства „Руский Народний Дім“, котрого цілю є оборона і відмога сих матеріальних і моральних інтересів Русинів на Буковині приневолений сповняючи тільки свій обовязок застосувати до Вас постанову § 11 б ст. О сім повідомляє ся Вас з тим, що против сего рішення прислугує Вам право відклику до загальних зборів, котрі відбудуть ся дня 14. листопада с. р.

ІІ. Ухвала що до дра Василя Воляна: Виділ товариства „Руский Народний Дім“ в Чернівцях рішив на засіданню з дня 10. с. м. виключити Вас на підставі § 11 б ст. з членів товариства. Причини сего рішення такі: В найважнійшій справі народній, коли ходило о зломане раз на завсїгда ворожих затїй против руского народу,

Як звістно у нас (в Росії) семінарїст, скінчивши семінарію, повинен до рукоположеня на священника прослужити три роки або учителем, або-ж псаломщиком. Значить „учитель“ та псаломщик“ являють ся необхідними „перелазам“ від семінариста до попа і з сих двох перелазів більшість поповичів вибирає „учителя“, яко почеснійше зване. Таким побитом наші сільські школи наповняють ся до час сними учителями-поповичами, котрим учительованя (т. е. народня просвіта) цікаво лиш, яко перехідний ступінь до священства. А вже коли людині доводиться до часно і мимоволі робити зовсім не своє діло, то тут уже звістно, що з того може вийти... Хто бував частенько на Україні і знакомий до волі з народною просвітою по селах, то той певно не дасть збрехати, що крім інших лиходійних обставин на полі нашого шкільництва, не малою потїхою стоять поперед шляху і вище згадані поповичі. Думки сі повстали в мене після деяких оповідань школярів-хлопчат про своє вчиття і після балачки з самими учителями-поповичами.

(Кінець буде)

взявали ся Ви разом з другими рускими послами до згідного поступованя словом чести. З чисто особистих причин, які Ви прилюдно заявили, зломали Ви дане слово, а тим нанесли сором і ганьбу рускій народности, даючи яко чоловік, що стоїть на так високім становищу, яко чоловік незалежний а крім того яко одинокий заступник руского народу в радї державній, котрий має сьвятій обовязок гідно заступати і боронити рускій нарід, — всім иншим народностям повід, що зачерез те руску народність зневажали і погорджували. Крім того Ваше поступоване яко руского посла в загалї нанесло як найбільший удар рускому народови тому, що Ви розбили руский клуб, унеможливили згідне поступоване всіх руских послів, звязали ся з чоловіком, котрого Ви самі задля его поступованя в своїм часї напаяли зрадником, а котрий в самій річї через те, що в напастливий спосіб кинув ся на своїх братів, називаючи їх „галицкими зайдами“, розриває рускій нарід, вбиває клин в одноцільне руске тіло і намагає ся знищити руску народність, і прилучили ся з чисто особистих причин до партії, котра доси все і всюди виступала і виступає як найбільше ворожо против рускої народности, а тим самим здали Ви сій партії на ласку і недаску інтереса руского народу, чим допустили ся Ви зради на своїм ріднім народі. Сї всі Ваші провини знаменують провину предвиджену в § 11 б ст. товариства „Рускій Народний Дім“, і тому виділ товариства приневолений сповняючи лише свій обовязок застосувати до Вас постанову § 11 б ст. О сїм повідомляє ся Вас з тим, що против сего рішення прислугує Вам право відклику до загальних зборів, котрі відбудуть ся дня 14. листопада с. р.

Дрібні вісти.

Президента краєвого бар. Кравса приймав цісар на аудієнції 21. н. ст. листопада.

Справи шкільні. На посліднім засіданю шкільної краєвої ради іменовано п. Василя Гвасюка суплентом при гр. пр. школі реальній в Чернівцях. Дальше ухвалено: розширити 4-клас. школу для хлопців в Сторожниці на 5-клас., 2-клас. дівочу школу на 4-клас., а філіяльну школу на правім березі Серету системизувати яко школу самостійну. — Для вдовці по учителю С. Вігарі в Бергометі п. /Пр. призначено пенсію wraz з додатками на виховане єї трьох незаосмотрєних дітей. — В кінці рішено, замість дотеперішних німецьких друків на свідочтва запровадити для шкіл народних друки німецько-руські і німецько-волоскі, (а не, як було подано по газетах лише друки німецько-волоскі).

„Руска Бесіда“ дістала перед кількома днями від щирого руского патріота, повітового судї з Підбужа, Т. Реваковича, дві брошури під заголовком: „Promemoria zur Bukowiner Landespetition vom Jahre 1848 in Betreff der provinciellen Stellung der Bukowina. Von der Bukowiner Landes-Deputation.“ і „Zur Begründung der Bukowiner Landespetition“ і таке письмо: Починають ся тяжкі, дуже тяжкі часи в борбі о вибороте народних і політичних прав для Русинів на Буковині. Люди, що до недавна були щирі Русини і уцївї люди і стояли ніби на сьвітоточї буковинсько-русского народу, звязали ся тепер з найбільшими ворогами руско-народного і культурного розвою буковинсько-русского народу і працюють васліплені разом з нашими найбільшими ворогами над винародовленем та зрумуньщенем нашого народу на Буковині. Але се не перший раз так діє ся на Буковині. Посилаю отсі дві книжечки, а з них переконасте ся, що вже в 1848 році наші рускі боягузи і крайні єгоїсти „страха ради Юдейсаго“ — щоб не утратити єпископскі стільці — як Гакманн, Калінчуки — так само, як сьогодні Тимінські, і Воляни, підперли в своїм засліпленю петицію волоских дідичів, котра відмовляла рускому народови на Буковині права до розвою народного і культурного. Обі сї брошури дарую „Рускій Бесїді“ в Чернівцях; може послужать хоч щось троха до вивчення історії буковинсько-русского

народа! Підбуж, 16. падолиста 1892. З високим поважанем для Вас, Панове, українсько-руські патріоти, що високо держите українсько-руський стяг і не упадаєте в борбі з ворогами чужими і своїми! Тит Ревакович.

Руска Бесіда дістала знов вчера від нашого ревного патріота, повітового судї з Підбужа, Т. Реваковича, котрий довгий час перебував на Буковині і дуже й тепер интересує ся руским життям на Буковині, таке письмо:

„Я прислав сї дві брошури Вам, Панове, тому, щоб Ви переконали ся, що вже при початку житя конституційного року 1848-го чоло наших Русинів йшло разом з волохами дідичами а до чого сї політика довела? До того, що єпископ Гакман завів 1848 р. волоскі виклади на теології й до того, що нарід буковинсько-руський лишений був дальше в мертвїм сні. До нічого иншого не доведе політика инішних ш. Тимінського і Воляна. Яко давний щирий друг писав я до Тимінського 19. вересня 1892 р. і остерігав его і Воляна перед сїтими волосками, але виджу, що даремні були мої щирі слова! А ще тепер відай він написав брошуру: „Руске питання на Буковині“, — бо стиль вказує на него — брошуру, котру по прочитаню холодно мусїв я осудити яко підлу, безчелну і дурну писанину. Можете і сей мій погляд чоловіка живо чуючого долю народу буковинсько-русского до загальної відомости принести. Тит Ревакович.“ — Голос знаного на Буковині чоловіка з своєї патріотичної діяльности є ясным доказом, як задивляють ся чесні люди на політику, Івана Тимінського і др-а Воляна.

Такі, що не боять ся холери. Здавалось би, що нема таких людей, котрі не боялись би холери, або бодай не були на сїлько осторожні, щоб добровільно не виставляли ся на то, аби нею заразити ся. А однакж в Будапешті знайшли ся такі, що єї не боять ся. Там знайшло ся кількох таких дурисьвітів, що надали на укици, кричали та йойкали, що ніби то дістали холеру, і давали ся з великим шумом заносити до холеричних шпиталів, перебули кілька днів в сїх не кінце привітних домах, а відтак вийшли з них ніби вже вилічені. Були то два челядники ремісничі, котрі взяли ся на такі способи, щоб без великого труду прийти до грошей. В Будапешті єсть т. зв. „Товариство Самаританів“, котре дає кождому, що виходить щасливо із холеричного шпиталю значнійшу заповогу готовими грїшми. На те й подакомивсь оба ті дурисьвіти. Один з них діставав аж три рази холеру на улиці і на кождий раз давав ся переносити до иншого шпиталю і під иншим іменем та в той спосіб видурив від згаданого товариства більше як 100 зл. Другий занедужав лиш два рази, бо більше не було вже часу, позаяк в шпиталях знали ся на тих „холерниках“, а служба санітарна дістала наказ, щоб їх, скоро вони дістануть ще раз холеру і попадуть ся їм в руки не відносити до шпиталю, але відставити на поліцію, нехай та їх лічять від їх небезпечної недуги.

Примхи мільонерів. Американські мільонери не знають, що з грїшми робити і будують собі палати, яких ще ніхто не видав. Один з них в Мехіку, якийсь Фей, поставив собі палату на 300 стій високу; але на величезних залізних стовпах, так що до палати дістають ся мешканці вінодою. А довкола тої палати є огороди такі, як були в давнину в Вавилонї, т. є. також на стовпах поміст, на помості земля, а з тої землі ростуть дерева і всякі рослини; цілий город висить у воздуху. З містом, положеннм у пронасти, злучена ся палата телефонами. Другий же мільонер з Нового Йорку поставив собі металеву палату. Бальки і фундаменти сьуть зі стали, прочі частї з мідї і бронзу, навіть двері і вікна. Ту годить ся додати, що новийорскі мільонери, котрі перед літами зложили касино мільонерів, купили тепер остров Джекіл, виперли з відтам всіх мешканців і тепер забудують цілий остров своїми палатами. Мають замір не допустити на сю землю жадного чоловіка, котрий не буде мати бодай зо два мільони зл.! Службу свою чей пустяк до того раю, бо як же таким мільонерам та без слуг бути?

НАДІСЛАНЕ.

Надходяче Рїздво приневолює родичів знов до вибору відповідних забавок для своїх дітей. Часом заявляють ся дуже чудно діточі забаганки, котрі мають свій початок в різних чудових снах, і родичі пераз мають клопіт, як би ті забавки справити на добру дорогу. Треба дитину завчасу проводити в єї діланю і гадках, так як то робить ся з деревцем, коли хоче ся, щоб росло після підпорї. Се переведе ся найліпше, если окружить ся дитину відповідними средствами науки, котрі дають їй не лиш приемну забаву, але і причиняють ся до розбудженя духової діяльности. До того як найліпше надає ся забавка зладжена на педагогічних основах. Найпожытчиїшою і найліпшою забавкою є **„Якірна коробка з камінчиками до будови“**. Придивити ся лиш, як то дрібні ручки з правдивою жадобою перебирають в камінчиках і ніколи не перестають будувати мости, памятники, дома, церкви і т. п. у всяких можливих стилях. Радо залишить ся купувати инчі забавки, а замість них **Ріхтера якірну коробку з камінчиками**, котрій справді припадає велика слава в участї. Тяжкі, всіляко задраптеїні камінці добре надають ся до будованя і гарно виглядають. Кожду коробку можна доповнити слїдуючою і довести до того, що і 12-літня дитина найде в них правдиву забаву. Вми бачили навіть старші особи при тій забаві. — Сї гадки спонукають певно родичів купувати — **Ріхтера якірну коробку з камінчиками до будови** — котру можна по **35** кр. аж до **5** зл. дістати по всіх більших складах забавок.

Курс монет

дня 13. (лат. 25.) падолиста 1892-го р.		
дукат	5.66	5.73 зл.
рубель папер	1.17	1.18 „
наполеондор	9.52	9.56 „
100 марок	58.60	58.80 „

Ріхтера забавки терпеливості: Ломи-голова.

Хрестолом, загадка круга, головолом, пітагорас і т. д. тепер ще забавнійші, як перше, бо в нових зошитах поміщені й задачі для подвійних забавок. Лише з правдивою маркою „якір“. Цїна 35 кр. від штуки.

Тисячі і ще раз тисячі родичів признали велику вартість звістних Ріхтерових

„Якірних коробок з камінчиками до будови“.

Нема дітної і більше поучаючої забавки для дітей! Сї „якірні коробки“ є найліпші і зі вглядів на тривалість найдешевші подарунки рїздвяні для малих і більших дітей. Влишні відомости що до „якірних коробок“ і що до забавок терпеливості“ можна знайти в новім цінику з прегарними видами будів. Всї родичі повинні сєй цінику як найкорше від підписаної фірми зажадати, аби завчасу могли собі вибрати справді гарний дарунок для своїх дітей. Хто не хоче тяжко обманутись при купні безвартовних підроблень, сєй най відкине кожду коробку без нашої фірми і марки „якір“ яко фальшиву. Тож треба жадати лише „Ріхтера якірні коробки з камінчиками до будови“, котрі завше недосягнені в свої вартості продають ся за ціну 35, 70, 40 кр. до 5 зл. — і више у всіх видїйних складах забавок.

Ф. Ад. Ріхтер і комп.

перша австрійско-угорска фабрика коробок з камінчиками до будови.

Відень, I. Niebelungengasse 4.
Rudolstadt, Olten, Rotterdam, London,
New-York.

Лїкар до очий

Др. Б. ГЕЗАНГ (Gesang),

що був оператором і демонстратором на очній клініці професора Фукса в Відні, відбувши довшу практику у Львові, ординує від тепер

в Чернівцях, улица поштова ч. II.